

LIETO VANHALINNA ITÄRINNE

Linnavuoren kaivaus

Jukka Luoto 1973

).
Lieto, Vanhalinna 1973
Itärinne

Esko Sarasmo on saattanut todeta, että linnavuoren itäreunalla on ollut puinen puolustusmuuri. Hävitysvaiheessa se on hänen mukaansa romahtanut mäen rinnettä alas. Rinteen alaosasta se tavattiin vuoden 1959⁶⁰ kaivausten yhteydessä tehtyjen profiiliojakaivantojen kohdalta (vrt. Sarasmo⁵⁹ s. 8-10, ⁶⁰ 5-7).

Vuonna 1973 suoritettiin tällä Itärinteellä Mauno Vanhalinnan vaatimuksesta kaivaus aikaisemmin tehtyjen havaintojen täydentämiseksi. Tutkittavaksi alueeksi valittiin ruudut I-V:13-15, jotka sijaitsivat rinteessä suurinpiirtein samalla korkeudella kuin Sarasmon havaitsemat muurinjäänteet (kaivausalueen paikasta ks. Liite I). Ne ovat Sarasmon koeojan vieressä, sen oikealla puolella, ja käsittävät kulttuurimaata ja säännöllistä kiveystä sisältävän rinteen alimmaisena osana. Kaivausalueen alapuolella ei tällaista kerrostuneisuutta enää havaittu, vaan maa, mikäli sellaista oli, oli kertynyt kallion koloihin. Ylempänä kulttuurikerros näyttää olevan paksumpi ja rinne vähemmän viettävä, mutta tällä alueella on jo aikaisemmin suoritettu tutkimuksia (vrt. liite I).

Tutkimuksen piiriin otettu alue vaikutti valtaosaltaan koskemattomalta. Sitä peitti kivikate, jonka alkuperää ei ylimalkaisella tarkastelulla voinut todeta. Alueen alalaidan lähellä kalliopisti parilla kohtaa esiin maan pinnasta. Tähän on ainakin osaltaan vaikuttanut se, että etelälaidalle on jossain vaiheessa kaivettu (koe)oja, jonka yläpää ylettyy aina ruutuun I:13 asti (vrt. tasokarttaa).

Alueelta poistettiin turpeet, ja sitä peittävä kiveys paljastettiin ja kartoitettiin (tasokartta). Tästä pintakerroksesta saatiin esinelöydöt 1-5 (TYA 74:642-646), joista maininnan ansainnee ruodollinen nuolenkärki (löytö 5). Massatavaralöydöt on lueteloitu TYA 74:660-677. Näistä huomattavia ovat tiilen- ? ja rautakautisen keramiikan palat. Ensimmäiset kuuluvat epäilemättä tähän kerrostumaan.

Keramiikkaa saatiin vain em. ojakaivannon lähettyviltä, ja on luultavaa, ettei se ole peräisin pintakerroksesta.

Kulttuurikerroksen rakenteen selvittämiseksi ja mahdollisten muurinjäännösten paikallistamiseksi tutkittiin sitten ruuturivi V, joka on alueen pohjoisin. Kulttuurikerroksen havaittiin sisältävän ainakin neljä erilaista kerrostumaa, joita ei kaikissa kaivausten vaiheissa eikä kaikilla alueilla kuitenkaan eroita toisistaan (vrt. profiilipiirros).

Ruuturivin yläpäässä kerrosjärjestys on selvä. Turpeen alla on savimaata, sen alla kulttuurikerros ja sen alla nokipitoinen maakerros. Viimeksimainitun päällä on paikoitellen havaittavissa selvää nokimaatakin. Nokipitoinen kulttuurikerros näytti täyttäneen pienet kallionkolotkin.

Ruuturivin keskivaiheilla, missä kulttuurikerros oli ohuin, ei kerrostuneisuutta voitu todeta. Sen sijaan ruuturivien alaosissa sellaista oli havaittavissa; nokimaakerrosta ei kuitenkaan havaittu, ja savimaa näytti levitetyn kallion pintaan.

Kulttuurikerroksen koostumuksesta voidaan edelleen todeta, että siihen oli sekoittunut runsaasti kiviä. Pinnalla kivien koko oli kohtalainen, niin että voidaan puhua kiveyksestä. Syvemmälle mentäessä ne pienenivät, eikä niiden voida katsoa muodostaneen tarkoituksellisesti ladottua kiveystä. Minkäänlaisesta latomisesta ei ensimmäisenkään kerroksenkaan yhteydessä voida puhua. Kivet ovat täällä kuitenkin selvästi ihmisen liikuttelemlia.

Kaivauksessa erotettiin pintakerros mukaanlukien yhteensä kaksitoista kaivauskerrosta. Luonnollisiin kerrostumiin verrattuna niiden lukumäärä on epäilemättä liian suuri. Ne antavat kuitenkin mahdollisuuden eri ikäisten luonnollisten kerrosten määrittelyyn.

Vertailemalla eri kerrosten punnitustalukuja ja piirrettyä profiilipiirrosta on saatettu todeta seuraavaa:

Ruutu V:13 Alueella tavattu savikerros rajoittuu I-(II)-kerroksiin. Löytöinä näistä kerroksista saatiin rautanaula, tiilen ? paloja ja luuta (TYA 74:643, 676-677).

Savikerroksen alla oleva kulttuurikerros käsitti kaivauskerrokset II-IV.

Pohjalla olevaan nokipitoiseen kulttuurikerrokseen kuuluvat kaivauskerrokset (V-IX). Siitä

löydettiin keihään putkiosa, veitsen terä, spiralisormus, raudan ja pronssin pala, ns. rautakautista keramiikkaa, tiiltä, luuta ja hiiltä (TYA 74:650-651, 653-655, 687-689, 690-692). Löytöjen yleisluonne on rautakautinen. Ongelmallisia löytöjä ovat tiilen palat sekä veitsen terä, joka punnitusarvonsa perusteella olisi sijoitettava ylempään kerrokseen.

Ruutu V:14

Tässä ruudussa ei havaittu selvää kerrostuneisuutta. Eri tyyppisten löytöjen jakautuma antaa kuitenkin syyn olettaa että sellainen on ollut olemassa. Pintakerroksista I-IV, jotka vastaavat ruudun V:13 savi- ja kulttuurikerroksia, saatiin panssarinuolenkärki, hevosenkengän naula, raudanpala, poltettua savea, luuta ja hiiltä (TYA 74: 647-649, 680-682).

Syvempää, kerroksista V-VIII, löydettiin spiralisormus ja ns. rautakautista keramiikkaa (TYA 74: 652-693). Kumpikin löytö saatiin kallion kolosta, läheltä kallion pintaa.

Ruutu V:15

Kaivauskerrokset eivät tämän ruudun alueella vastaa luonnollisia kerrostumia. Pohjalta tavattua savimaata vastannevat kaivauskerrokset X-XII. Tästä pohjasavesta saatiin löytöinä panssaripaidan rengas, spiralisormus, rautanaula ja myöhäisrautakautista keramiikkaa (TYA 74: 656-658, 696-700).

Kerroksista I-IX saadut löydöt, raudan pala, ns. rautakautisen keramiikan palat, poltetun saven palat, luu ja hiili (TYA 74: 683-686, 694, 695), antavat aiheen olettaa, ettei kerrosjärjestys ole tällä paikalla alkuperäinen. Tähän viittaa tämän lisäksi ylimpien kerrosten kivettömyys ja kumpumainen muoto.

Savikerrostuman perusteella voidaan olettaa, että linnamäen laen tasoitustyöt ovat ulottuneet tänne asti. Ruuturivin yläosas-

sa tämä kerros on maan pinnalla, ruuturivin alaosassa taas pohjal-
la. Mikäli katsotaan, että nämä eri korkeudelta tavattavat savi-
kerrokset ovat yhdenikäisiä, kuten on luultavaa, saatetaan itä-
rinteen kulttuurikerroksen muodostumisessa havaita kolme eri vai-
hetta: kulttuurikerroksen muodostuminen kallion pintaan rinteen
yläosassa ja vähäisessä määrin alaosassa; rinteen peittäminen sa-
vikerroksella; edellistä vanhempia kulttuurijäänteitä sisältävän
maakerrostuman kasautuminen rinteen alaosaan. Kaavamainen esitys
kerrostumisvaiheista käy ilmi oheisesta liitteestä (Liite III).
Siinä esitetyillä vuosiluvuilla on arvoa jonkinlaisena työhypo-
teesina.

Tutkimuksissa ei voitu todeta puolustusmuuria. On tietenkin
mahdollista, että ylärinteen nokinen kulttuurikerros on jäännö-
siitä. Yhtä hyvin se saattaa olla peräisin jostain muusta raken-
teesta tai raivattu mäen laelta kunnostustöiden yhteydessä.

Tähän kertomukseen liittyvät:

esine löydöt: 74:642-700

2 tasokarttalehteä

1 profiilipiirros

3 liitettä *ei ole*

15 valokuvaa.

Liedossa 22.4.1975

Jukka Luoto

501

1. Yleiskuva kaivausalueesta kiveyksen paljastamisen jälkeen, kuvattu lounaasta.

502-03

2-3. Yleiskuva kaivausalueesta, kuvattuna koillisesta. Kuvan oikeassa laidassa pohjaan asti kaivettavat ruudut.

804

4. Ruuturivi II, kiveyksen paljastuksen jälkeen,
kuvattuna lännestä.

805

5. Ruuturivi III, kiveyksen paljastuksen jälkeen,
kuvattuna lännestä.

806

6. Kaivausalueetta kiveyksen paljastuksen jälkeen, kuvattu kaakosta.

807

7. Ruuturivi V, VI-kerros, kuvattu lännestä.

808

8. Ruutujen V:14-15 VI-kerros, kuvattu lännestä.

809

9. Ruudun V:13 yläreunan seinämä, VI-kerros kaivettuna. Savipitoisen kulttuurikerroksen ja nokimaakerroksen välinen raja selvästi havaittavissa.

810

10. Ruuturivi V, VII-kerros, kuvattu lännestä.

811

11. Ruudun V:15 VII-kerros.

812

12. Ruudun V:13 yläreunan seinämä, VII-kerros kaivettuna. Kulttuurikerrosten raja samoin kuin kuvassa 9 selvästi nähtävissä.

813

13. Ruoturivin V IX-kerros, kuvattuna idästä.

814

14. Ruutujen V:14-15 IX-kerros, kulttuurimaata on vain ruudun V:15 alaosassa.

815

15. Ruutu V:15 pohjaan kaivettuna, sekundääri pinta-kerros selvästi nähtävissä.